

PUTEREA ASCULTĂRII

Viața Sfântului Cuvios Zosima

Traducere din limba engleză de
Anca Sârbulescu

Editura Ileana
București

CUPRINS

PARTEA A ÎNTĂI

1. Părinții.....	5
2. Nașterea	7
3. Copilăria	8
4. Educația	9
5. În slujba țarului.....	12
6. Moartea tatălui și împărțirea averii	14
7. O preafrumoasă vedenie de ajutor în ispită.....	17
8. Moartea mamei	20
9. Frații	22
10. Ultima încercare.....	36

PARTEA A DOUA

1. Sihaștrii	39
2. Începutul vieții călugărești a părintelui Zosima. Starețul Vasilisc	42
3. Mănăstirea Koneviț.....	48
4. Starețul Vasilisc la Koneviț.....	56
5. Viața sihastră în insula Koneviț.....	63

6. Peregrinări	99
7. Întâmplări în pădurea siberiană.....	103
8. Viața sihastră în pădurea siberiană.....	116
9. Începuturile obștii de surori	130
10. Mănăstirea Turinsk.....	137

PARTEA A TREIA

1. Călătoriile la Petersburg	143
2. Întâlnirea stareților	160
3. Încep greutățile	166
4. Îndepărtarea Părintelui Zosima	178
5. Moartea Starețului Vasilisc.....	204
6. Viața Părintelui Zosima la Tobolsk.....	209
7. Strămutarea la Moscova	214
8. Mănăstirea de lângă Moscova	225
9. Boala și fericitul sfârșit al Părintelui Zosima	231
10. Mănăstirea Sfânta Treime Hodighitria.....	244

PARTEA ÎNTÂI

1. Părinții

Părinții părintelui Zosima aveau renume, bogăție și obârșie nobilă. Tatăl, boierul Vasili Danilovici Verhovski era guvernator al guberniei Smolensk. Mama, Ana Ivanovna, și ea nobilă din naștere, se trăgea din bogatul neam al Monevskilor. Dar și mai bogați, și mai vestiți erau ei întru cele ale sufletului. Mai mult se îngrijeau de averea cea veșnică, nepieritoare, decât de bogăția vremelnică ce lesne se risipește. Cu evlavia lor, cu daniile bogate pe la biserici, cu iubirea de oaspeți și milostenia către săraci, cu înțelegerea ce-o arătau mujicilor când era vorba de strânsul birurilor și a altor dări, timpul trecând averea lor s-a împuținat foarte tare.

Și deși familia le era mare, având ei șase fete și trei băieți, nu se îngrijeau peste măsură de moștenirea pământească ce-aveau să le-o lase copiilor, ci, punând soarta acestora în mâna lui Dumnezeu, au făcut milostenie mai departe. Vasili Danilovici a ridicat o biserică mare și

Respect pentru oameni și cărți

frumoasă pe una din moșiile sale, aflată la trei verste depărtare de casă. Fiind aproape de drumul mare, mulți pelerini și cerșetori trăgeau, și nu în zadar, sub acoperișul primitiv al acestei case. Pe deasupra, milostivii boieri iertau de datorii și dădeau cu mărinimie o mână de ajutor nu numai mujicilor de pe pământurile lor, ci și celor de pe ale altor moșieri. Ardea casa cuiva, murea o vită sau un cal, era foamete – nu numai țăranii, ci și unii din familii bune, dar mai scăpătate, alergau cu necazurile și nevoile lor la oamenii aceștia de treabă care buni la inimă cum erau, nu se îndurau să lase pe nimeni de izbeliște. Iar când făceau un bine, nu cereau nimic altceva în schimb decât ca binele acesta să nu fie trâmbițat. Dar cum are să stea ascunsă cetatea din vârf de munte? Slava faptelor lor bune s-a răspândit în lung și-n lat. Iar pe lângă toate facerile de bine, viața le era împodobită și cu alte virtuți: dragostea de biserică, râvna la rugăciune, tragerea de inimă către citirea sfințelor cărți. Mai cu seamă Ana Ivanovna citea mult *Viețile Sfinților*.

Cu toate aceste îndeletniciri ei nu-și nesocoteau câtuși de puțin îndatoririle legate de lume. Deși înaintând în vârstă sănătatea începea să i se șubrezească, Vasili Danilovici, acum la pensie, trăia cu familia sa la moșie, supraveghind îndeaproape creșterea copiilor pe care îi învăța frica lui Dumnezeu și buna purtare și arătând o grijă părintească pentru bunăstarea și traiul slugilor și iobagilor săi.

Cum s-a mai arătat, Vasili și Ana aveau șase fete și trei fii. Cel mai mare dintre aceștia era Filip; mijlociul, Ilia (pentru că băiatul care urma se, Grigori, s-a mutat de prunc la cele veșnice) iar al treilea, dintre toți frații și surorile cel mai mic, dar nu și cel de pe urmă înaintea lui Dumnezeu, e chiar părintele nostru Zosima, despre care se vorbește aici.

El s-a născut în anul 1767. Pe vremea aceea Vasili Danilovici se apropia de anii bătrâneții, având spre șaiszeci de ani iar Ana Ivanovna patruzeci. Odată, aflându-se singur în odaia sa la rugăciunea de seară, Vasili Danilovici a auzit pe neașteptate un glas care-i vestea mila lui Dumnezeu spunându-i limpede aceste cuvinte:

– Un fiu ți se va naște. Să nu-l înveți știință din lume, ci legea lui Dumnezeu.

Vasili a căzut la pământ cu lacrimi, revărsându-și înaintea lui Dumnezeu sufletul plin de evlavie și recunoștință pentru voia Lui cea sfântă. Spunând soției taina, așteptau amândoi cu bucurie nașterea fiului făgăduit.

În ziua de 24 martie, ajunul Bunei Vestiri a Preasfintei Maicii lui Dumnezeu, i-a fericit Domnul cu venirea pe lume a acestui copil. În această zi biserica face pomenirea sfinților Artemie și Zaharia. Așadar, fie din descoperire de sus, fie din presimțirea ce-o aveau ca părinți că fiul lor va urma viața sfinților monahi, l-au numit Zaharia în cinstea Sfântului din acea zi.

După cum lumina limpede a zorilor vestește o zi strălucitoare, tot așa și copilăria lui Zaharia vestea cu limpezime viața lui cea sfântă. Înzestrările i s-au vădit de mic. Era bun, curat și avea o inimă foarte simțitoare. Și, deși blând, liniștit și tăcut din fire, uneori se arăta plin de înflăcărare din pricina inimii sale aprinse. Fiind cel mai tânăr din familie, nu prea se juca împreună cu frații și surorile, ci era de găsit mai mult pe lângă părinți, pe care îi iubea atât de mult, încât mai tot timpul îl vedeai stând la picioarele tatălui sau maicii sale. Când ai săi aveau musafiri și stăteau la taifas cu aceștia despre felurite treburi de-ale lumii, micuțul, iscoditor cum sunt copiii, trăgea și el cu urechea la ce se vorbea; dar părea să nu priceapă chiar nimic, de parcă s-ar fi grăit în altă limbă. Când însă mama citea cu glas tare din Vietile Sfinților, înțelegea totul! Îl mișcau mai cu seamă viețile sfinților trăitori în pustie. Acestea nu numai că-i mergeau drept la suflet, dar chiar începu să nutrească o dorință arzătoare de-a le urma. Uneori, înainte de masă, se ducea singur în livadă sau la straturile de legume. Acolo, după ce se ruga cum știa el mai bine (după câtă înțelegere putea să aibă la cei șase – șapte sau opt anișori cât avea pe atunci) mânca poame sau verdețuri pentru ca la vremea mesei să fie în stare să nu mai mănânce carne și chiar nici pâine! Iar când părinții, băgând de seamă că nu

mănâncă nimic, îl luau la întrebări, el răspundea cu sinceritatea pe care o au copiii:

– Doar astăzi, mamă, ai citit în Viețile Sfinților despre un sfânt care în pustia lui mânca doar flori și rădăcini... Și eu vreau să mă fac pustnic, așa că trebuie să mă obișnuiesc!

Cu toate că nu se puneau împotriva chemării lui Dumnezeu, dragostea adâncă pentru copil îi făcea pe părinți să se teamă ca nu cumva lipsa de hrană să-i ruineze micuțului sănătatea. De aceea îl sileau să mănânce din tot ce i se aducea la masă, zicând:

– Mântuitorul Însuși le-a spus ucenicilor: *Mâncați cele ce vă sunt puse înainte* (Luca 10,8; I Cor. 10,27).

Iar Zaharia, copilul cel bun, asculta cuminte, găsindu-și mângâierea în cuvântul lui Hristos! Îl îndupleca vorba mamei care-l învăța că ascultarea față de părinți îi place lui Dumnezeu mai mult decât orice altceva, și că, dacă-i vorba de călugărie, acolo, înainte de toate, se cere ascultare! Așa a câștigat el de mic dragoste pentru această virtute.

4. Educația

Voința lui Dumnezeu în ce privește soarta lui Zaharia s-a arătat deslușit și cu prilejul anilor de învățătură. Când a împlinit opt ani, părinții, în strădania lor de a da copiilor cuvenita educație cerută de acele vremi fără însă a știrbi

Respect pentru oameni și c...

creșterea lor morală, au hotărât să nu-l trimită la vreo școală nici pe el și nici pe ceilalți frați, ci să cheme profesori care să le dea lecții acasă.

Pe atunci Filip avea treisprezece ani, iar Ilia unsprezece. Pe lângă un preot care îi învăța religia și un profesor de literatură rusă, băieții mai aveau și doi preceptori străini care le predau limba latină, franceza și germana. Filip și Ilia mergeau strună cu lecțiile. Lui Zaharia însă la început tatăl său nu voia să-i dea altă învățatură decât religia, așa cum i se arătase în descoperirea avută. Mama însă, fire slabă de femeie, din prea mult drag de copil n-a fost în stare să urmeze pentru dânsul ceea ce Dumnezeu hărăzise. Cu lacrimi, plângere și muștrări, l-a înduplecat pe soț să instruiască pe micuț întocmai ca și pe ceilalți frați.

– Dacă-i voia lui Dumnezeu ca el să se facă monah, cu ce-o să-l împiedice știința de carte? stăruia ea. Dimpotrivă, învățătura ajută! Însă dacă crescând, va hotărî să nu se facă monah, gândește-te singur ce-are să se aleagă de el trăind în lume! Și, văzând ce creștere aleasă au primit frații lui, n-are să fie mândros că pe aceștia i-am crescut ca pe niște adevărați fii, iar pe el ca pe-un copil de pripas?

Învins de aceste argumente, Vasili Danilovici l-a încredințat atunci și pe Zaharia profesorilor, ca să învețe și el ceea ce învățau ceilalți frați.

Pentru Zaharia însă, tărâmul învățaturii nu a fost cel al științelor obișnuite, ci a fost o școală a răbdării și a smereniei. Se vede că trebuia ca

Respect pentru această lucrare

aceste însușiri pe care le avea sădite din fire să se înrădăcineze într-însul de mic prin încercările prin care a trecut. De aceea a și îngăduit Domnul ca Ana Ivanovna, femeie cu frica lui Dumnezeu, să se pună cumva de-a curmezișul proniei Sale, pentru că astfel chiar ea, mama cea iubitoare, s-a făcut unealta lecției de răbdare și de umilință pe care a dat-o Cerul. Iar voia lui Dumnezeu tot s-a făcut, pentru că deși sfiosul și ascultătorul copil Zaharia, făcând pe placul părinților, a prins a buchisi cu mare sârguință tot ce îi arăta un profesor sau altul, toate strădaniile sale erau în van. Dumnezeu îi ferecase mintea pentru științele cele dinafară. La franceză mai cu seamă nu se prindea de dânsul nimic, iar la germană izbândea tot pe atât. Cu religia însă lucrurile stăteau altfel: aici înainta cu pași repezi.

Din toate acestea băiatul s-a ales cu atâta smerenie, încât se socotea pe sine mai neînstare și mai neghiob decât toți frații săi, ba chiar se vedea mai prejos decât cel mai prost copil din lume. Ostenindu-se fără cruțare cu lecțiile, plângând și mâhnindu-se că nu-i în stare să învețe nimic, îndurând ocări și dojeni aspre de la profesori și de la părinți, a învățat ce-i răbdarea. Iar zilele bucuriei lui erau zilele când învăța despre rânduielile lui Dumnezeu. Atunci profesorul îl lăuda iar părinții, mai prinzând inimă, îi arătau blândețe. Astfel, încă din pruncie Dumnezeu a înclinat inima alesului Său spre dragostea de Legea Lui cea sfântă.

În cele din urmă și-au dat și părinții seama că din lucrarea Proniei nu pricepea Zaharia nimic

din științele lumii, pentru că Domnul anume nu îngăduia să priceapă. Atunci, ca să nu-l despartă de frați, l-au lăsat să ia lecții mai departe (pentru că erau bucuroși de prietenia și dragostea ce domnea între copii), însă nu s-au mai îngrijorat pentru educația lui din afară. Au cerut profesorilor să înceteze orice asprime, pentru ca băiatul să nu se istovească fără rost. Iar dacă învăța sau nu, acest lucru a rămas în seama lui Dumnezeu.

5. În slujba țarului

Văzând că sfârșitul i se apropie din zi în zi, Vasili Danilovici, acum bătrân și bolnav, s-a grăbit ca înainte de a muri să le facă fiilor săi un rost, punându-i în slujba Țarului. Făcea acest lucru și din grija de a nu-și lăsa soția singură împovărată cu o familie mare plină de copii neajutorați. Pe vremea aceea numai trei dintre fete se măritaseră iar celelalte trei, precum și băieții, rămăseseră pe lângă casă. Având în capitală rude și prieteni cu trecere la Curte, Vasili Danilovici și-a trimis feciorii la Petersburg. Erau toți trei foarte tineri. Zaharia nu avea mai mult de cincisprezece ani.

Tânărul ales al lui Dumnezeu avea să dea piept cu alte și alte greutăți care i-au pus la încercare răbdarea și jertfirea de sine. Căci cu adevărat multă răbdare și multă smerenie îi trebuiau sfiosului și blândului băiat ca să intre în tovărășia unor colegi crescuți lumește, școliți, însă adesea lipsiți de rușine, unii chiar liber-cugetători!

Și cu atât mai mult avea nevoie de virtuțile mai sus pomenite pentru ca, aflându-se printre dânsii, să nu-și vatemă sufletul! Dar, cu harul lui Dumnezeu, acele virtuți s-au arătat într-însul cu și mai mare strălucire!

La cererea tatălui frații au fost primiți, după obiceiul vremii, în Garda Regală, toți în același regiment. Locuiau împreună și împărtășeau totul, trăind în bună înțelegere și în atâta prietenie încât rămâneai uimit văzându-i. Buna purtare, corectitudinea și bunătatea lor îi făcea să fie bine văzuți de superiori și foarte îndrăgiți de camarazi.

Dar cum să poată tinerețea cea vijelioasă, lăsată în voia ei și lipsită de supraveghere, să țină piept ispitelor? Tinerii noștri s-au lăsat târâți de tovarășii lor la jocul de cărți, și au pierdut acolo mulți bani. Zaharia și-a venit numaidecât în fire, lepădându-se de această distracție fatală și cu toate că i-a sfătuit, fără folos, pe frați să facă și ei la fel, nu s-a mâniat pe ei niciodată pentru necazurile pe care le atrăgeau asupra lor jucând.

Părinții le trimiteau ceva bani în plus față de cheltuielile ce le aveau cu hrana și îmbrăcămintea, iar suma trimisă era pentru toți trei la un loc. Fără a pune nimic deoparte, frații mai mari pierdeau la joc totul, până la ultimul bănuț. Și aici Zaharia a arătat o minunată lepădare de sine. Căci atunci când soseau banii de acasă, el nu numai că nu-și cerea partea sa, ceilalți nemaiavând să-și joace decât ce era al lor, dar, ca să le aline aceluia muștrările de cuget, îi încredința că el nu